

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

Систематизовані в табл. 1 напрями вдосконалення об'єднуються у три ключові вектори трансформації корпоративного бюджетування. Перший – перехід до гнучкого планування: заміна статичного річного бюджету ковзним прогнозом (Rolling Forecast) і сценарним моделюванням забезпечує адаптивність бюджетного процесу до мінливого середовища. Дідух С. М. та Федорова Т. С. підкреслюють, що «адаптивність бюджетної системи є критичною умовою прийняття обґрунтованих рішень щодо структури капіталу в умовах нестабільності» [2, с. 259]. Другий – цифровізація консолідації та моніторингу: впровадження хмарних платформ бюджетування (Anaplan, Workday Adaptive Planning, SAP BPC) і BI-інструментів усуває ручну роботу, скорочує цикл бюджетування та забезпечує моніторинг відхилень у режимі реального часу. Третій – перехід до драйверно орієнтованого бюджетування: Driver-Based Budgeting і Zero-Based Budgeting з AI-підтримкою змінюють логіку планування з «від досягнутого» на «від стратегічних пріоритетів», що підвищує якість розподілу ресурсів і прозорість бюджетних рішень.

Наведені цифрові аналоги не лише усувають наявні обмеження, а й формують якісно новий рівень управління фінансовими процесами, орієнтований на проактивне прийняття рішень. Це підтверджує необхідність комплексної цифрової трансформації бюджетування як ключового елементу фінансового менеджменту підприємства.

Отже, вдосконалення інструментів корпоративного бюджетування в умовах цифровізації передбачає системну трансформацію бюджетного процесу: від статичності до адаптивності, від ручної консолідації до хмарних колаборативних платформ, від моноваріантності до сценарного планування з AI-підтримкою. Реалізація цих змін дозволяє підприємствам підвищити якість фінансових рішень, скоротити часові витрати на підготовку бюджету та забезпечити оперативний контроль його виконання. Перспективою подальших досліджень є розробка практичної дорожньої карти цифровізації бюджетного процесу для підприємств різного масштабу з урахуванням наявної IT-інфраструктури та ресурсних обмежень.

Література

1. Акімова О., Петченко М. Сучасні моделі управління фінансовим потенціалом в умовах невизначеності і ризику. *Scientific Collection «InterConf»*. 2024. № 184. С. 18–21.
2. Дідух С. М., Федорова Т. С. Обґрунтування бюджетних рішень щодо оптимізації структури капіталу в сучасних умовах. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Т. 7. № 4. С. 256–261.

УДК 338.2:330.131.7

Полоус Аліна Олександрівна, студентка

Науковий керівник: Маслій Олександра Анатоліївна,

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні аграрні підприємства функціонують в умовах підвищеної невизначеності, зумовленої впливом природно-кліматичних чинників, нестабільністю аграрних ринків, коливаннями цін на сільськогосподарську продукцію та ресурси, а також воєнними і соціально-економічними ризиками [1]. Ризики в аграрному виробництві мають комплексний характер і охоплюють виробничі, цінові, кредитні, ринкові та інституційні складові, що потребує системного підходу до їх ідентифікації та мінімізації [2]. За

таких умов формування дієвих механізмів управління сільськогосподарськими ризиками, характеристика яких наведена в таблиці 1, набуває пріоритетного значення у системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного сектору.

Таблиця 1

Особливості управління сільськогосподарськими ризиками

Вид ризику	Характеристика	Основні причини виникнення	Механізми управління	Очікуваний ефект
Виробничий	Пов'язаний з втратами врожаю або зниженням продуктивності	Кліматичні умови, хвороби, технічні збої	Агροстрахування, впровадження технологій, диверсифікація культур	Зниження втрат виробництва
Ціновий	Зміна цін на продукцію або ресурси	Волатильність ринку, інфляція	Хеджування, форвардні контракти, диверсифікація збуту	Стабілізація доходів
Кредитний	Невиконання фінансових зобов'язань	Недостатня ліквідність, нестабільність доходів	Кредитний контроль, резерви, страхування	Зменшення фінансових втрат
Ринковий	Втрата ринків збуту або попиту	Конкуренція, зміни попиту	Маркетингова стратегія, розширення каналів збуту	Підвищення конкурентоспроможності
Інституційний	Зміни в законодавстві та політиці	Регуляторні зміни, державна політика	Юридичний моніторинг, адаптація діяльності	Зниження правових ризиків

Джерело: складено автором за даними [2-4]

За результатами теоретичного узагальнення можна зробити висновок, що кожен вид ризику має специфічні причини виникнення та потребує застосування відповідних інструментів управління. Відтак, проблематика управління сільськогосподарськими ризиками є предметом активного наукового дискурсу. Дослідники А. Жаворонок та І. Вербівський акцентують увагу на тому, що інвестиційний розвиток аграрних підприємств в умовах фінансової нестабільності суттєво ускладнюється через зростання ризиків невизначеності та відсутність ефективних механізмів їх управління [3, с. 243]. Відповідно, реалізація інвестиційних стратегій неможлива без чітко структурованої системи ризик-менеджменту, яка б забезпечувала прогнозованість фінансових результатів та стабільність діяльності підприємства.

Фінансово-економічна безпека аграрного підприємства є інтегральною характеристикою його здатності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам та ефективно функціонувати в умовах ризику [5]. О. Г. Кубай та О. А. Заставнюк розглядають удосконалення системи фінансово-економічної безпеки як невід'ємну складову антикризового управління, що передбачає розробку та впровадження комплексу заходів із нейтралізації ризиків і загроз у фінансовій сфері [2, с. 70]. Авторами наголошується, що ефективне антикризове управління неможливе без превентивного моніторингу ризиків і своєчасного реагування на їхній прояв.

Серед основних механізмів управління сільськогосподарськими ризиками особливе місце посідає страхування. Страхування фінансових ризиків є одним із найбільш дієвих інструментів стабілізації фінансового стану аграрних підприємств, оскільки дозволяє перекласти частину ризиків на страховика та убезпечити підприємство від непередбачуваних фінансових втрат. О. О. Томілін та Я. С. Олексашенко наголошують на важливості розвитку ринку агροстрахування як інструменту фінансової стабілізації, зазначаючи, що його використання дозволяє підприємствам підтримувати достатній рівень фінансової стійкості навіть в умовах форс-мажорних обставин [4, с. 72].

Таким чином, механізми управління сільськогосподарськими ризиками доцільно структурувати за кількома рівнями: стратегічним, тактичним та оперативним. На стратегічному рівні здійснюється розробка загальної концепції ризик-менеджменту, визначення схильності підприємства до ризику та формування відповідних резервних фондів. На тактичному рівні реалізуються заходи щодо диверсифікації виробництва та збуту, укладання форвардних і ф'ючерсних контрактів, хеджування цінових ризиків. На оперативному рівні відбувається моніторинг поточних ризиків, оперативне реагування на виникнення кризових ситуацій та адаптація управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища [6].

Варто також зазначити, що ефективність механізмів управління ризиками значною мірою залежить від рівня державної підтримки аграрного сектору. Субсидування програм агрострахування, надання доступних кредитних ресурсів, розвиток ринкової інфраструктури та впровадження цифрових технологій у сільськогосподарське виробництво є важливими факторами, що сприяють зниженню рівня ризику та зміцненню фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств. В умовах воєнного стану роль державної підтримки суттєво зростає, оскільки підприємства стикаються з надзвичайно широким спектром загроз, що виходять за межі їхніх власних можливостей управління [7].

Отже, управління сільськогосподарськими ризиками є комплексним завданням, що потребує реалізації системного підходу й поєднання різноманітних механізмів для побудови ефективної системи ризик-менеджменту в складі фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств.

Література

1. Маслій О., Галушка Р. Ієрархічний аналіз ризиків і загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2025. №. 198. С. 69–75. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.69-75>.
2. Кубай О. Г., Заставнюк О. А. Удосконалення фінансово-економічної безпеки в системі антикризового управління аграрного підприємства. *Агросвіт*. 2022. №. 4. С. 68–78. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.4.68>.
3. Жаворонок А., Вербівський І. Проблемні аспекти та перспективи відновлення інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні в умовах фінансової нестабільності. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. №. 4. С. 242–249. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-32>.
4. Томілін О. О., Олексащенко Я. С. Страхування фінансових ризиків як інструмент стабілізації фінансового стану підприємств аграрної сфери. *Агросвіт*. 2025. №. 4. С. 70–74. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.4.70>.
5. Onyshchenko S., Maslii O., Ivaniuk B. The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business. 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles. Atlantis Press, Paris, France, 2019. С. 156–160.
6. Гоголь Т. А., Дмитренко А. В. Фінансовий контролінг як система ефективного управління спільною діяльністю підприємств. *Фінансові дослідження*. 2019. №. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2019_1_17.
7. Maslii O., Buriak A., Chaikina A., Cherviak A. Improving conceptual approaches to ensuring state economic security under conditions of digitalization. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2025. Vol. 1(13(133)). Pp. 35–45. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2025.319256>.